

ROTEIRO DA ASOCIACIÓN PASADA DAS CABRAS – BURELA- POLO CAMIÑO PRIMITIVO, DESDE O CÁDAVO ATA CASTRO VERDE. 27-10-2019

Nunha agradable mañá deste final de outono de 2019, a Asociación Pasada das Cabras realizou o Camiño Primitivo, saíndo da praza do Cádavo pasando por Pradedá onde son de salientar algunhas das casas e hórreo de Zaramelo. Ao saír da aldea puidemos ver á nosa esquerda a capela da Nosa Señora dos Remedios.

Superada a costa chegamos ao algo da Vaqueriza, a uns 860 metros, este cordal separa as vertentes atlántica e cantábrica. En Fonteó, nace o río Eo e en Vilabade nace unha das varias fontes do río Tórdea que vai ao río Neira e este ao Miño. Antes do desvío

para ir por Vilalle ou Vilabade na marxe esquerda queda **Cruz da Vaqueriza ou Vacariza** Situada a carón da estrada C-630 Lugo – Fonsagrada.

Case no límite entre os concellos de Castroverde e O Cádavo Km. 27, entre o Camiño Primitivo e a estrada da Fonsagrada. Comentar que esta cruz hai uns vintecinco anos que a Consellería de Obras Públicas, na ampliación da estrada Lugo-Fonsagrada, a derrubou e o entullo do propio Camiño Primitivo, meteuno para a nova estrada, quedando a cruz abandonada ata que un grupo de persoas que estaban comenzando a reivindicar O Camiño Primitivo, a comezos dos anos 1994 levantárona e, colocárona no lugar onde se encotra hoxe, cuberta de maleza, no medio dun silveiral, aínda que a Asociación Amigos do Patrimonio de Castroverde a ten limpadado algunhas veces.

Cruz de pouca altura apoiada sobre unha pedra, cunha pequena base e os extremos son curtos. Todo o conxunto é de granito. Presenta a seguinte inscrición na cara SE.

AÑO 1866. AQUÍ MURIÓ JUAN NEIRA DE FONTELA

A inscrición fai referencia, en palabras de Ricardo Polín *“a aquela noite de cru inverno en que Xoán de Neira – veciño que o era do pobo de Fontela na montaña sur de Baleira- regresaba dunha feira montado na súa egua e alí mesmo caeu morto coa friaxe, tendido o seu corpo sobre a neve, baixo a intensa xeada que cobre de inverno estas paraxes”*

Continuando pola opción de visitar a capela do Carme chegamos ao pé dela desde o mesmo Camiño puidemos contemplar parte do territorio de Castro Verde a Vila a Torre da Fortaleza e ao fondo a cidade de Lugo.

A Capela do Carme.

En documentación do ano 1605 fálase do hospital que houbo cabe do Camiño, coa advocación de San Gabriel e en documentos do século XVIII tamén se cita o capelán desta ermida.

Nesta capela existe a confraría da Virxe do Carme, fundación benéfica e capelanía, protexida, unha vez reforzada a súa dotación inicial, polo omnipresente Diego Osorio de Escobar y Lamas, arcebispo de Puebla de los Ángeles, capitán xeneral e vicerrei de México (segundo consta en Reais Cédulas de Felipe IV, datadas o 29 de xuño do 1664).

Este arcebispo asignou, no ano 1661, unha cantidade en prata moi importante (que equivalería a varios millóns de euros) para a conservación desta capela e o fomento doutras obras pías.

VILABADE, Santa María de

É moi digna de salientar a súa igrexa gótica, reformada no s. XVII cun espléndido retablo no interior e igualmente de moito interese é o Pazo de Abraira-Arana con fachada brasonada.

Do convento dos franciscanos consérvase unicamente o templo, sucesivamente reformado e ampliado. Mantense a tradición de que o mosteiro foi fundación directa do propio San Francisco de Asís, concretamente no ano 1214, de volta de Santiago para Asturias polo Camiño Primitivo.

A igrexa, chamada ás veces *“a catedral de Castroverde”*, tivo, como se dixo, sucesivas reconstrucións e ampliacións, e todos os expertos considéranla unha peza patrimonial de singular interese.

Erixuse esta obra entre os anos 1457 e 1468, sendo o seu promotor Fernando de Castro, segundo reza unha lápida incrustada na entrada e na que están borradas, a posta, as dúas liñas e media finais:

O templo está estratexicamente emprazado, en situación dominante sobre o propio Camiño, con dúas praciñas anexas, a lateral e a frontal ou principal, que comparte co Pazo e que foi utilizada tradicionalmente para feiras e festas.

Precede ao frontispicio un nobre pórtico renacentista de cinco arcos sobre piares e con escalinatas de acceso no arco central. Ten un impresionante frontón triangular, marcado por unha moldura saínte rectilínea que descansa en pilastras, con acróteras ou pináculos nos extremos e cruz no vértice. No medio do frontón, campa un escudo co emblema dos Osorio. O pórtico convértese nunha especie de cabido de trazado máis humilde ao longo do primeiro tramo do lateral sur da igrexa.

A portada gótica de acceso é abucinada, con tres arquivoltas, capiteis vexetais e columnas entregas con baseamento elevado e individual. O tímpano, reducido, vai decorado con tres rosetas. Sobre a portada leva un beiril que descansa en modillóns con bustos humanos e un escudo cos tortiños ou roelas dos Castro e condes de Lemos. O rosetón superior é abucinado e con seis lóbulos radiais.

O retablo maior é un interesante conxunto escultórico atribuído por algúns a Francisco de Moure aínda que parece comprobado que é obra de Francisco de Lens, de mediados do século XVIII, feito en madeira de castiñeiro nu, á cera e sen policromía, cun monumental sagrario dourado e presidido por unha imaxe de Santiago ecuestre.

A saída da praza de Vilabade camiño de Castroverde. Remate da camiñata na vila de Castro Verde.

Saúde, Terra, Lingua e Patrimonio.

Manolo Muñiz

